BIBLIOTECA MARCEL·LÍ DOMINGO
Recull de premsa local i comarcal

AUTO-AFIRMACIO I FONAMENTS EN LA CULTURA

Per RAMON MIRAVALL

Em pregunto quant a la possible atracció d'un estudi sobre què és i què ha estat la cultura a la nostra terra, paral.lelament a la de qualsevol altra ciutat o regió. Patrimoni de minories? Un elitisme inacceptable? Un luxe municipal? Pedanteries singulars? Demagògia en temps electorals? Simbologia burgesa...? Als molts interrogants que podríem oferir haurem de contraposar l'atribut de la inabastabilitat de la cultura per part de la massa popular.

Voleu una contradiciió més greu? Just és el poble el factor cultural. Just és el poble el que no troba atractiu al fruit de la seva obra. Som, amb tot, allò de sempre: ens hem fet o ens han fet un embolic quant al concepte de cultura; el poble tan sols n'entén el de "tenir cultura" o de "fer cultura". El concepte de cultura ha estat buidat de contingut quan l'hem d'emprar de manera vulgar; abasta a l'ensems un significat insubstancial, coix, adulterat.

Som i estem ací sota unes circumstàncies determinades, concretes com a ens social, impulsant una projecció vers l'exterior com a resultat d'una cultura que ens defineix i ens condiciona, que ens permet de viure i de realitzar-nos. La mecànica que ha permés el nostre procés històric general ha estat regulada per aquesta cultura —la qual el domina simultàniament— i, de no haver-se elaborat aquesta per part del poble, mai no hauria pogut existir el poble en qüestió. Es cultura, doncs, la totalitat de l'aportació humana a nivell individual i col.lectiu. El resultat global de l'aportació, en infinita successió de moments, és el condicionant i el modelador de la societat. La societat, però, la sabem pluralista i conseqüentment fraccionada en cossos que definim com a cultures o nacionalitats.

Tothom som conscients de l'existència d'una cultura que ens defineix com a catalans de cara al món i que la parcel.la que hem elaborat a Tortosa en constitueix una part inseparable. La global, la catalana, forma un patrimoni irrenunciable i comú com a suma de les diverses parcel.les mútuament condicionades i inter-relacionades: la seva existència tan sols podem afirmar-la comunitàriament; la seva negació és irracional, perquè negaria la possibilitat i treta de gestació del procés seguit al territori tortosí. No podem renunciar sense auto-renunciar i no la podem negar sense implicar en una auto-negació individual i plural.

La cultura, en funció del quefer social i del devenir, s'imposa com el preclar exponent de l'índex de creixença o de regressió en la línia del progrés social, econòmic, polític i espiritual.

Sembla que tractem fets tan fonamentals com el de la nostra presència veritable en el cos social, la realitat existencial de la nostra comunitat humana i els graus de la seva supervivència. Aquesta són, al nostre parer, els nivells responsables que hem de plantejar en parlar objectivament de cultura, encara que sigui en el seu caràcter aglutinador dels seus infinits camins.

En aquest punt es fa horrorosa la pregunta: com ens hem defensat i com ens hem nodrit humanament davant del món? De vegades deduïrem que ens ha protegit la naturalesa. El problema, però, no admet plantejaments de caire ecològic.

La nostra unitat social, com qualsevol altra, ha de menester una normativa que possibiliti la convivència, en tots els nivells possibles de relació social. Al cim més elemental d'aquesta estructura compartida situem un ens coordinador, regulador, administrador dels drets i dels deures, dels interessos singulars i col.lectius. Ací és tot just on tothom concebem el nivell idoni per vetllar sobre aquest únic bé que no es pot comprar o vendre, emprar o deixar: la cultura, denominador comú a tots els aspectes integradors de la societat i de l'individu.

De formular, ara, la interrogació anotada de bell antuvi, incidiríem, ben segur, en l'afirmació de no haver vetllat sobre aquest patrimoni al què no podem renunciar sense haver suicidi. Entenem-nos, però: no ha calgut vetllar-hi perquè mai ningú no es defensa de no haver estat prèviament atacat. El fet actual dels grans moviments de masses, la immigració i, en definitiva, les interferències culturals esdevenen, vulguis o no vulguis, un cert atac a qualsevol cultura nacional, que pot ésser forta en el seu reducte acumulatiu, però sofrirà el desgranament de les seves bases quan els factors esmentats afectin aquelles parcel.les que tenen una constitució més feble i que just són els cossos que la formen per acumulació. La tendència atempta contra la cultura de qualsevol comunitat nacional, regional i del mateix patrimoni universal.

Un altre factor negatiu l'ha constituït la destrucció político-administrativa de les regions naturals. Mancats els municipis d'un poder efectiu equivalent al potencial popular i negats els seus drets equivalents com a col.lectivitat humana, fàcilment servarem una obtenció de beneficis no per part d'un conjunt nacional, sinó d'una estructura estatal de contingut plurinacional. L'ens municipal ha restat impotent, el conjunt nacional es falseja en haver estat metamorfosejat en província, dins d'una concepció indiscutiblement imperial. La interferència cultural, en una inevitable confrontació, permet una adulteració de la realitat nacional i una pseudo-adaptació de la cultura invasora, amb el conseqüent desequilibri psíquic per al poble que ho sofreix i l'ús d'una subcultura o cultura híbrida.

El problema no ens és exclusiu, però és el nostre problema.

Solem ésser testimonis inconscients de la situació. Els testimonis conscients en som minoria, i els conscient-actius, insignificants.

Davant, doncs, de l'inevitable silenci i la relativa impossibilitat d'actuació municipal que la dinàmica popular ha generat línies de defensa que encara han divorciat l'ens municipal —ès son caràcter aglutinador— dels interessos comuns, regulador o administrador, quant als interessos comuns veritables que no han estat regulats ni administrats per impediment pràctic d'aquella estructura supranacional de caràcter unitarista.

La cultura, com el poble, ha romàs així sense representació veritable, sens organització, sotmesa i deformada per una estructura aliena de poder no fonamentada en els drets dels homes. La temptativa reivindicatòria havia d'adquirir, nogensmenys, un aspecte més que aparent de reacció política als ulls dels guardians de l'estructura establerta o, més encara: de voler reivindicar els drets d'una cultura, calia passar abans o a l'ensems per una pressió política tendent a la mudació de l'**status** i, indirectament, a la reimplantació d'un fet natural i viu.

El procés cultural europeu ens respon a aquest plantejament en fer acurades anàlisis nacionals. Dins del conjunt de la civilització occidental som, ací, un cas entre molts altres casos. Un cas, però, que ha estat posat sota unes pressions ultranceres al llarg del darrer mig segle i d'on se'ns revela, malgrat tot, un esperit tenaç i vigorós.

Dintre de l'etapa àlgida d'aquest procés reconstructor i de retrobament, en el què la política i l'organització social han esdevingut una arma de repressió cultural i portantveus d'una anti-cultura que ha arribat aparellada amb una força de penetració suplantatòria o sub-cultura, la defensa dels valors naturals d'un poble quasibé ha esdevingut un tòpic, una mantinguda obstinació de l'element conscient-actiu. Sembla com una alè emanada de la mateixa terra, d'una intuïció singularitzada que acaba per demostrar l'evidència del coneixement de fets i de causes.

El divorci autèntic entre l'home i el poder, entre el poble i la seva administració, no volem com pot menar vers un progrés veritable. Millor ho tenim com un símbol de decadència. Malament vetllarà pel poble el polític que, fits els ulls en el poder, oblida els sentiments, les característiques, els arrels del seu poble. Oblidar-ho és lluitar pel poder i en el poder, posant aquest com objectiu particular en detriment de la realitat social o, millor, humana.

Unificades les dues forces atemptatòres referides, comprovarem que la defensa de la cultura no ha esdevingut una reacció racional i responsable per part del poder. Com a molt, ho ha estat en la defensa de la cultura que empra com a suport, la que explica el seu tipus polític, la que heu i unfla segons la conveniència una nacionalitat en expansió regularment violenta.

La defensa única que detectem apareix com a auto-assignació responsable. L'element conscient-actiu s'ha manifestat en aventura individual, en petits equips, closos o inter-relacionats, amb posteriors connexions inter-urbanes i en creixent consciència de recuperació nacional. La societat ha sofert greument les conseqüències d'aquesta situació tan irracional, malgrat de no ésser-ne conscient o ésser víctima inconscient per causa de no revelar-se la qüestió mitjançant uns clars signes materials.

****

No volem portar més lluny el problema. Els comentaris parcials, independents o subordinats, que aquestes reflexions ens poden suggerir esdevenen innombrables. Tan sols volem concretar aquesta dos aspectes que tenim per primordials i que mereixen o, millor, que cal considerar amb tota la responsabilitat: la cultura com a indefugible fonament del progrés material i intel.lectual, i la cultura com a monolític principi d'identitat individual i col.lectiva.

Que cadascú ho raoni segons la seva cultura i la seva intel.ligència. Ens sembla tot un punt de partença, una proposta àdhuc revolucionària, de tan elemental com és. I vés tant i tal és el seu contingut, que, de digerir-la, per si sola explica el reaccionari impuls polític de signe advers, l'enfrontament de l'home contra l'home, la destrucció ètica, perquè de la cultura vol fer-se una eina contra-cultural i posada al servei d'interessos aliens al poble o, pitjor encara, radicalment oposats.

RAMON MIRAVALL

Font: biblioteca.tortosa.cat